

BANCHERI ÎN ECONOMIA ROMÂNEASCĂ DIN SEC. XIX-XX, OGLINDITĂ ÎN ARTA MEDALISTICĂ

GHEORGHE ZBARCEA

Potrivit Dicționarului Enciclopedic Român, ediția 1978, numele de bancher înseamnă „capitalist, posesor de capital bănesc care cu titlu de împrumut și contra unei dobânzi pune la dispoziția altora capitalul său; proprietar sau mare acționar al unei bănci”.

Înainte de apariția primelor bănci din Principatele Române, împrumuturile se acordau de zarafi și cămătari cu dobânzi speculative foarte mari, bazate în general pe ipoteci, care ruinau pe aceia care apelau la aceștia.

I. Unul dintre cei mai cunoscuți negustori din Țara Românească a fost **Iacob Marmorosch**, bancher și proprietar de magazine de coloniale, vopsele și tablă pentru acoperișuri de case cumul de activități specifice perioadei 1848 în operațiunile de bancă acesta avea drept consultant pe Iacob Lobel, o capacitate financiară, devenit ulterior director al sucursalei din București a băncii imperiale otomane din Constantinopol. În anul 1874 Iacob Marmorosch se va asocia cu Mauriciu Blank, punând bazele uneia dintre cele mai mari bănci din România.

În 1905 se înființează banca Marmorosch Blank & Co. prin transeferuri de capital de la Pester Ungarische Commercial Bank din Budapesta, Berliner Handelsellschaft și Bank für Handel und Industrie, Berlin. În timp, banca și-a extins activitatea având participanții la un număr de peste 100 de societăți pe acțiuni din domeniile: petrol, agricultură, industrie alimentară, construcții industriale și altele.

Mauriciu Blank, la 20 iulie 1923 s-a bătut o plachetă pe care s-au imagini din munca în agricultură și industrie, în centrul acestora fiind chipul său, sub care stă scris: #Omagiu de admirațiune și recunoștință adus de funcționarii Băncii Marmorosch Blank & Co.. S.A., părintelui lor Mauriciu Blank cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani”. Placheta are dimensiunea de 80x53 mm. (nr. 1)

De asemenea, s-a bătut o medalie cu diametru de 70 mm., jubiliară, de către angajații Bursei din București al cărei președinte a fost. Pe avers chipul acestuia cu privire spre dreapta iar pe revers anii 1848+1923, cu doi tineri reprezentând simbolic banii și comerțul, având scris: „Cu prilejul împlinirii vârstei de 75 de ani”. Modelator L. Hujer. A fost membru în consiliul de administrație al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industrie. A Murit în anul 1929. (nr. 2)

II. EUGENIU CARADA (1836 – 1910)

Născut la Craiova, a urmat cursuri de drept, literatură și economie politică la Sorbona și Collège de France, redactor la ziarul „Românul” al lui C.A. Rosetti, între anii 1860 – 1870. supraveghează imprimarea biletelor ipotecare în valoare de 30 milioane comandate la Paris în 1877. Susține activ, împreună cu I.C. Brătianu, fondarea Băncii Naționale a României în anul 1880. A fost autor al Statutelor B.N.R., director ales la B.N.R. (1883 – 1910), ctitor al sediului băncii. A sprijinit înființarea în 1881 a caselor de credit agricol pentru a ajuta producătorii agricoli să obțină credite mai avantajoase. A fost membru marcant al Partidului Național Liberal, un apropiat al lui I.C. Brătianu, de la care a primit diferite misiuni cu caracter financiar-bancar. A fost membru în consiliul de administrație al C.F.R.

A luat inițiativa construirii monumentului pompierilor din Dealul Spirii, relizat de sculptorul Hegel și a unei statui pentru C.A. Rosetti existentă și astăzi în piața cu același nume. Pe aceeași linie de a promova amintirea unor fapte și a unor personalități a fost și stăruința de a ridica o statuie în piața universității din București pentru I.C. Brătianu, care din păcate nu mai există astăzi. Privit ca un

specialist în domeniul bancar și al finanțelor, așa cum am arătat, a fost în același timp, în paralel, un om politic, un mare patriot. În amintirea sa a fost dezvelit în anul 1924 un monument lângă Banca Națională, demolat din rațiuni de sistematizare și de asemenea unul la Craiova, orașul său natal. Pentru eternizarea memoriei sale s-au bătut pe parcursul anilor, cunoscute în prezent, un număr de 4 medalii și plachete, după cum urmează:

1. Plachetă de bronz bătută cu prilejul morții sale 1910, cu anii 1837, greșit în loc de 1936 și anul 1910. pe revers, s-a imprimat un text pe 10 rânduri în care se evocă meritele sale. (nr. 3)

2. Medalie de bronz bătută în anul 1936, jubiliară, cu ocazia împlinirii centenarului de la naștere sa, pe avers bustul său, pe revers clădirea Băncii Naționale, gravor A. Prin. (nr. 4)

3. Medalia de bronz, evocă centenarul nașterii sale (1836 – 1936) pe avers bustul său cu anii respectivi iar pe revers o femeie cu o eșarfă purtând inscripția: „Pentru o Românie liberă, oricând, ori cum, cu ori care, împotriva ori cui”. Modelator Emil Becker, diametru 65 mm. (nr. 5)

4. Plachetă din bronz bătută în anul 1995. pe avers chipul lui Eugeniu Carada (1836 – 1910) cu textul „Ctitor al Băncii Naționale a României” iar pe revers inscripția: „115 ani de la înființarea Băncii Naționale a României (17 aprilie 1880 – 17 aprilie 1995). (nr. 6)

III. JEAN N. CHRISSOVELONI, bancher, născut în anul 1869 la Paris, a studiat dreptul la Oxford. A fost director general al băncii Chrissoveloni. S-a bătut o medalie din bronz, pe avers imaginea sa și cu textul: „Favoritul palatului Jean Chrissoveloni (1881 – 1926)”. Pe revers clădirea cu textul: „Banca Chrissoveloni București, arhitecții G.M: Cantacuzino și Aug. Schmiedigen”. Diametru 80 mm., gravor R. Placht. (nr. 7)

IV. ALEXANDRU G. BAICOIANU, născut în 1853, în București, doctor în Drept, avocat de Ilfov. Din 1875 a fost consilier, apoi director general. În cinstea sa a fost bătută o medalie de din bronz aurit de 65 mm. Pe avers imaginea sa cu anii 1875 – 1900 și inscripția „Muncii și activității lui Al. G. Baicoianu”, iar pe revers în centru o femeie ținând simbolic în mână o coroană și textul: „Jubileul Societății Creditul Funciar Urban, București, 1875 – 1900”. Gravor Carniol Fiul. (nr. 8)

V. MITITA (Dumitru) Constantinescu. S-a născut la 20 octombrie 1890 și a murit în 1946 în București. A obținut doctoratul în Drept la Paris. A fost șef de cabinet în Ministerul Industriei și Comerțului (1919), Secretar General în Ministerul Agriculturii, Comitetul agrar (1923 – 1926), Subsecretar de Stat la Ministerul de Finanțe (1939 – 1940). În anul 1935 a fost Guvernator al Băncii Naționale. Membru al Partidului Național Liberal. A fost deputat între anii 1926 – 1928 și 1933 – 1934. I s-au atribuit decorațiile: Steaua României (comandor), Coroana României (cavaler), precum și Legiunea de onoare. Ca semn de prețuire, în cinstea sa au fost bătute 2 plachete, astfel:

1. Plachetă din bronz, dimensiuni 90x60 mm., pe avers chipul său, în partea superioară: Mitita Constantinescu, Guvernator al Băncii Naționale, Ministru Economiei Naționale. În partea de jos este înscris textul: „Neobositului îndrumător și veșnicului făuritor al economiei românești, omagiu de recunoștință și admirație din partea colaboratorilor săi”, 15 ianuarie 1939. pe revers, un aspect din munca în agricultură, stilizat iar în partea superioară a medaliei, păduri și un câmp de sonde petrolifere. Gravor Em. Becker. (nr. 9)

2. Placheta din bronz, dimensiuni 90x60 mm., inscripționată numai pe o parte. Sub chipul său figurează inscripția: „Mitita Constantinescu Guvernatorul Băncii Naționale și Ministru al Economiei Naționale”. În dreapta la mijloc data de 15 ianuarie 1939. modelator G. Stănescu. (nr. 10)

BANQUIERS DANS L' ÉCONOMIE ROUMAINE DES XIX-XX SIÈCLES, REFLÉTÉS DANS L'ART DES MEDAILLES

La pratique de battre des médailles ou des plaquettes commémoratives à certaines personnalités s'est localisée au fil du temps, en spécial, par des chefs d'états, hommes politiques ou dirigeants militaires.

En Roumanie, les médailles ou les plaquettes accordées pour banquiers et hommes des finances, sont apparues comme il était normal, avec la formation et le développement des banques qui remplacent les usuriers et qui stimulent les dépôts pour profit de la population tout comme l'accordement de crédits pour les producteurs des différents domaines d'activité. Etant donné le fait que cela n'a pas été une préoccupation des autorités de connaître et de garder les médailles et les plaquettes battues au fil du temps, il a été difficile de disposer, dans ce domaine, d'un nombre plus grand de telles pièces, qui auraient facilité la meilleure connaissance d'une toute période. Il est clair qu'une bonne partie de ces médailles se sont perdues ou détériorées.

Nous présentons en résumé un nombre de 5 personnalités du monde bancaire et des finances de Roumanie, représentées par un nombre de 10 pièces, ainsi :

I. MAURICIU BLANK, le fondateur en 1905 de la banque Marmorosch Blank & Co. S.A. Il a été le directeur de la compagnie. Il est mort en 1929. nous présentons une plaquette et une médaille, toutes les deux en bronze (no 1 et 2).

II. EUGENIU CARADA, le fondateur de la Banque Nationale de Roumanie en 1880, surveille l'impression des billets hypothécaires (billets de banque roumains en 1887), il est l'auteur des Statuettes de la Banque Nationale. Il a été le directeur de l'institution dans la période 1883/1910, nous détenons un nombre de 4 médailles et plaquettes battues au long des années (no 3,4,5 et 6).

III. JEAN CHRISSOVELONI, directeur général de la banque Chrissoveloni, présente la médaille avec les années 1881/1926 (no 7).

IV. ALEXANDRU G. BAICOIANU, directeur général de la Société Crédit Foncière Urbain (1875/1900) (no 8).

V. MITITA (DUMITRU) CONSTANTINESCU, ancien ministre des finances, gouverneur de la Banque Nationale (no 9 et 10).

BIBLIOGRAFIE

- Enciclopedia României de Lucian Predescu 1939 – 1940, ed. Cugetarea.
- Sistemul bănesc al leului și precursorii lui, de Costin C. Kiritesco, Colecția B.N.R.
- Eugeniu Carada (1836 – 1910), lucrare întocmită sub egida Băncii Naționale a României, de Mihail Romascanu în 1937, ed. Cartea Românească, București.
- Un secol de economie românească (1848 – 1947) Oameni și opera, București, 2001, ed. Newa.